

Warszawa, 27 kwietnia 2011 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS/500/3/2011/AB

Pani
Jolanta Fedak
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Responsum Pani Minister,

otrzymuję niepokojące informacje dotyczące przygotowania zawodowego w szkolnictwie zawodowym. Przedstawione mi problemy dotyczą kilkudziesięciu szkół zawodowych i rzemieślniczych w kraju, a tym samym grupy uczniów, którzy zdecydowali o wyborze dalszego kształcenia w postaci nauki zawodu albo przyuczenia do wykonywania określonej pracy. Przygotowanie zawodowe może prowadzić m. in. pracodawca pod warunkiem posiadania kwalifikacji wymaganych od instruktorów praktycznej nauki zawodu, określonych w przepisach, na podstawie zawartej umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, której jednym z elementów określonych przez przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz. U. z 1998 r., Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) jest wysokość wynagrodzenia.

Niepokojące są informacje o wypowiedaniu młodocianym pracownikom zawartych już umów o pracę w celu przygotowania zawodowego, z powodu nieotrzymywania przez pracodawców refundacji kosztów wynagrodzeń młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Ponadto pracodawcy wyrażają pogląd, iż nie zatrudnią uczniów na praktyczną naukę zawodu na rok szkolny 2011/2012.

Stosownie do art. 108 ust. 1 pkt 5 ustawy dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.) środki Funduszu Pracy przeznacza się na finansowanie kosztów wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, o których mowa w art. 12 ust. 6 wyżej przytoczonej ustawy. Z porównania danych zawartych w planie finansowym Funduszu Pracy,

stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej na 2010 r., wynika, że wysokość kwoty zaplanowanych wydatków na refundację kosztów wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom w planie finansowym Funduszu Pracy, stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej na 2011 r., uległa znacznemu obniżeniu.

Zmniejszenie tych środków może skłaniać pracodawców do ograniczania liczby zatrudnionych młodocianych pracowników na podstawie umowy o pracę albo do całkowitej rezygnacji z zatrudniania takich osób. Pragnę podkreślić, iż przedmiotowa refundacja jest zasadniczą motywacją dla pracodawców do zatrudnienia i szkolenia uczniów, zatem obniżenie jej poziomu doprowadzić może do zamknięcia klas o profilu kształcenia w szkołach zawodowych i rzemieślniczych. Wypowiedzenie i niezawieranie nowych umów o pracę w celu przygotowania zawodowego skutkować może skazaniem tych osób na status bezrobotnego. Ponadto odległym skutkiem tego zjawiska może być niedobór na rynku pracy liczby rzemieślników.

W związku z powyższym, na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69, z późn. zm.) zwracam się z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionego zagadnienia oraz rozważenia zasadności podjęcia działań zmierzających do rozwiązania wyżej wskazanych problemów szkolnictwa zawodowego.

Z wyrazami szacunku
Marek Szczygielski

Do wiadomości:

Pani Katarzyna Hall - Minister Edukacji Narodowej

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 02 CZE. 2011 r.

DRP-II-4042-25-AR/11

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Wspaniały Panie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 27 kwietnia 2011 r. znak: ZSS/500/3/2011/AB w sprawie refundacji wynagrodzeń młodocianych pracowników zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego przedstawiam poniższe informacje.

Fundusz Pracy wspomaga finansowanie kształcenia zawodowego młodocianych na dwa sposoby:

- 1) po pierwsze, zgodnie z art. 12 ust. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2008, Nr 69, poz. 415 z późn. zm.), jest to możliwość refundacji pracodawcom wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnianych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, realizowanego w dwóch formach: nauki zawodu (2-3 lata) lub przyuczenia do pracy (3-6 miesięcy); zgodnie z przepisami wynagrodzenie młodocianych może być refundowane w kolejnych latach nauki zawodu odpowiednio w wysokości 4%, 5% i 6% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej i są to obecnie kwoty rzędu 137 zł, 171 zł i 206 zł.; przy formie przyuczenia do pracy refunduje się 4% przeciętnego wynagrodzenia (137 zł). Dystrybucją tych środków zajmują się Ochotnicze Hufce Pracy. Samorząd województwa określa, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, wykaz zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych. Zawody, za które możliwe jest dokonywanie refundacji powinny być zawodami, na które jest zapotrzebowanie (tzw.

deficytowymi pod względem podaży siły roboczej) na rynku pracy, aby młodociani kończący kształcenie zawodowe nie zasilali szeregów bezrobotnych;

- 2) po drugie, od 2009 roku na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 55 ustawy *o promocji zatrudnienia* (...) z Funduszu Pracy wypłacana jest pracodawcom obowiązkowa dotacja za wykształcenie młodocianego po zakończeniu przygotowania zawodowego (wcześniej finansowana z budżetu); przy 2-letnim okresie kształcenia w wysokości 4 587 zł, przy 3-letnim okresie kształcenia - 7 645 zł, a w przypadku przyuczenia do pracy - 240 zł za każdy miesiąc kształcenia; kwoty te podlegają waloryzacji o wskaźniki inflacji, a ich wysokość wynika z przepisu art. 70b ustawy z dn. 7 września 1991 *o systemie oświaty* (Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

Dystrybucja tych środków realizowana jest przez gminy.

W planie finansowym Funduszu Pracy na rok 2011, przyjętym w ustawie budżetowej, środki przeznaczone dla Ochotniczych Hufców Pracy na refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników określone zostały na kwotę 170 mln zł. Taką kwotą środków dysponuje Komendant Główny OHP z przeznaczeniem na zawieranie nowych umów z pracodawcami oraz na wypłatę refundacji wynikających z umów zawartych w roku 2009 i 2010. W ubiegłym roku wydano na ten cel kwotę 230 mln zł.

Należy także dodać, iż środki z Funduszu Pracy przeznaczone w 2010 roku na obowiązkowe dotacje za wykształcenie młodocianych pracowników były znacznie wyższe niż środki skierowane na refundację wynagrodzeń i przekroczyły 330 mln zł. Natomiast w planie Funduszu Pracy na rok 2011 przewidziano kwotę 303 mln zł.

Rada Ministrów określając wydatki Funduszu Pracy na rok bieżący kierowała się m.in. koniecznością ograniczeń wydatków publicznych w celu korekty deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do poziomu nie wyższego niż 3% PKB oraz ograniczenia potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, związanych z koniecznością uzupełniania niedoboru w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), wynikającego z dotychczasowego systemu emerytalnego, powstającego w wyniku przekazywania części składki emerytalnej do otwartych funduszy emerytalnych (OFE), powodujących narastające zagrożenia dla długu publicznego, który zbliża się do II progu ostrożnościowego, określonego w ustawie *o finansach publicznych* na poziomie 55% PKB.

Mając powyższe na uwadze Rada Ministrów przyjęła propozycję zmiany funkcjonowania OFE. Ich celem jest z jednej strony zabezpieczenie interesów przyszłych emerytów, z drugiej - zmniejszenie narastającego zadłużenia państwa. Ustawa *o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych* została uchwalona przez Sejm w dniu 28 marca i weszła w życie z dniem 1 maja br. Wdrożenie przepisów ustawy spowoduje istotne ograniczenie wydatków budżetu państwa na pokrycie

niedoboru w FUS z tytułu przekazywania do OFE części składki emerytalnej. Ograniczenia wydatków budżetowych skutkujących zmniejszeniem deficytu budżetowego warunkowały uzyskanie zgody Ministra Finansów na zmianę planu finansowego Funduszu Pracy i zwiększenie jego wydatków w 2011 r. w oparciu o przepisy ustawy o *finansach publicznych*.

W dniu 27 kwietnia br. Minister Pracy i Polityki Społecznej po odrzuceniu poprzednich wniosków ponownie wystąpił z wnioskiem do Ministra Finansów i Sejmowej Komisji Finansów Publicznych o zwiększenie środków Funduszu Pracy przeznaczonych na refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników kształcących się w zawodach wysoce deficytowych na rynku pracy i uczestników Ochotniczych Hufców Pracy o kwotę 80 mln zł.

W dniu 12 maja br. Minister Finansów na podstawie art. 29 ust. 12 ustawy o *finansach publicznych* wyraził zgodę na zwiększenie wydatków Funduszu Pracy określonych w planie finansowym na rok 2011 - zgodnie z wnioskiem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2011 r. Ponadto Sejmowa Komisja Finansów Publicznych w dniu 13 maja br. również pozytywnie zaopiniowała ww. wniosek. Powyższe pozwoli na zmianę planu finansowego Funduszu Pracy na 2011 rok poprzez zwiększenie puli środków Funduszu Pracy przeznaczonych dla OHP na refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników o kwotę 80 mln zł. Obecnie trwają prace nad ustaleniem kryteriów podziału tych środków biorąc pod uwagę m.in. liczbę bezrobotnych w poszczególnych zawodach, w których kształceni są pracownicy młodociani, ponieważ jak wynika z wcześniej podanych szacunków OHP i tak dodatkowe środki nie wystarczą na pokrycie zapotrzebowania pracodawców wynikającego ze złożonych wniosków o zawarcie umowy o refundację.

Należy także wyjaśnić, iż ograniczenie środków Funduszu Pracy na refundowanie pracodawcom wynagrodzeń wypłacanych młodocianym nie pozbawia młodzieży możliwości kształcenia w formie praktycznej nauki zawodu, gdyż pracodawcy, którzy podpisali z młodocianymi umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego są tymi umowami związani i powinni je kontynuować. Pracownicy młodociani stanowiąc niewykwalifikowaną siłę roboczą przyczyniają się do wypracowania określonego zysku. Nawet jeśli pracodawca nie otrzymuje refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne pracownika młodocianego, to przeznaczane na te zobowiązania kwoty są i tak znacznie niższe niż wydatki, jakie musiałby ponieść na wynagrodzenie i składki pracownika niewykwalifikowanego, zatrudnionego w to miejsce. Natomiast ci młodzi ludzie, z którymi pracodawcy rozwiążą umowy o pracę mogą kontynuować obowiązek nauki w systemie szkół zawodowych, gdzie także w planie nauczania są przewidziane praktyki zawodowe. Osoby

pochodzące z rodzin najbiedniejszych powinny zaś uzyskać wsparcie systemu stypendialnego.

Jednocześnie warto przypomnieć, iż minister właściwy do spraw pracy, pomimo posiadania w swych kompetencjach pewnych zadań z zakresu wspierania pracodawców prowadzących przygotowanie zawodowe młodocianych, nie jest właściwym organem odpowiadającym za edukację młodzieży na poziomie zawodowym. Za kształcenie osób młodych objętych obowiązkiem nauki, w tym za kształcenie zawodowe, odpowiada Minister Edukacji Narodowej i do jego kompetencji należy wprowadzenie zmian w szkolnictwie zawodowym. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wspiera reformę szkolnictwa zawodowego dostarczając m.in. informacji o sytuacji w obszarze zatrudnienia i bezrobocia na rynku pracy, a także prowadząc badania nt. oczekiwanych przez pracodawców kwalifikacji zawodowych.

Z powierzeniem

MINISTER

z up.

Czesława Ostrowska
PODSEKRETARZ STANU